

“ФІЛОСОФІЯ ПОЛІТИКИ” КАРЛА ПОППЕРА У ФОРМАТІ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Микола КРАВЕЦЬ

Copyright © 2010

Актуальність суспільної проблеми. Теоретичні постулати К. Поппера виявилися настільки незвичними, що наукова думка розділилась на два табори – від повного сприйняття до апеляційного заперечення. Попперівський вплив є “спустошливим, оглушливим, культивує інтелектуальну нечесність”, – читаємо в одних виданнях, та “Поппер – це класик світової філософії ХХ століття”, – в інших. Не прагнучи примирити, чи ще більше роз’єднати, наукових супротивників, зупинимось на значенні ідей К. Поппера у період розвитку інформаційного суспільства, формування нового типу *політичної культури*.

Відтак актуальність проблеми та значущість методології попперівського аналізу політики і суспільства визначається кількома причинами:

по-перше, сьогодні світ виявився остаточно поділений територіально не тільки між державами, а й між окремими людьми; Земля перетворилась у власність окремої, чисельно невеликої, групи людей, котрі наділили себе статусом еліти як “вищої раси” планети; однак, з позиції ноосферного бачення розумного життя, Земля – це спільне житло, а не приватизоване місце для обраних.

по-друге, мільйони молодих людей, прийшовши у світ життя, отримали право бути рабами у більш витонченому вигляді, ніж раби Римської імперії; адже останні мали історичну перспективу, тоді як у нинішніх вона відсутня; і це суперечить головному: кожен народився для того, щоб творити, бути потрібним; теперішнє покоління, як не парадоксально, виявилось баластом у суспільно-політичному житті, а тому типовий вихід із ситуації – підсвідомий протест проти всіх; отож залишається кілька кроків до усвідомленого бунту, наслідки якого можуть стати фатальними для загальноєвропейського розвитку (відомі симптоми цього явища – низь-

ка явка на виборах у Європарламент, перемога на них правих партій, потужний антиглобалістський рух, бажання не сприймати зручності сучасної “демократії” населенням арабського світу, масові погроми на вулицях європейських міст тощо);

по-третє, новоутворена еліта почала формувати спільне для всіх світорозуміння і світосприйняття, що базується на примітивному інтелекті, культурі матеріальних потреб, насиллі (фільми жахів) і сексі; проте якщо людину тільки одягати і годувати, то вона переймає звички тварин; отож, якщо еліта вважає, що сите і “вгодоване” суспільство буде покірним, то вона помиляється, до того ж не здатна забезпечити й останнє, підтвердженням чого є сучасна світова криза; у результаті сформувалися два типи культури – масова та елітарна, два різних способи життя, дві системи цінностей; і цей процес у ХХІ столітті пішов шляхом взаємовиключення.

У багатьох наукових публікаціях зроблений помилковий акцент стосовно того, що корені світової кризи криються в особливостях розвитку світової економіки постіндустріального суспільства. Швидше усього їх там немає. Якщо взяти будь-який напрям економічного чи політичного життя й розглянути його сутнісно, то виявиться загальна особливість: причини кризи носять всеохоплюючий характер і мають притаманну всім її проявам ознаку: це – криза духовних складових процесу розвитку людства.

Світове співтовариство ще на початку нового століття охопила глибока *духовна криза*, котру так чи інакше переживає кожне суспільство, що знаходить відлуння в економічному і політичному житті народів. Суспільство сьогодні живе не у вірі, а з вірою, немов із жінкою. Перефразуючи відомий вислів, можна сказати, що привид бродить не тільки Євро-

пою, а й усією планетою – *привид бездуховності*. Він сьогодні небезпечніший, ніж свого часу привид комунізму, тому що загрожує існуванню усього людства.

Аналіз суспільних процесів на межі двох останніх десятиріч показує, що у багатьох сферах людської життєдіяльності з'являється примітивний прагматизм, індивідуальна замкненість, соціальна апатія. Саме такі небезпечні тенденції погубили візантійську цивілізацію. В усвідомленні цієї загрози доцільно звернутися до низки теоретичних узагальнень, висловлених К. Поппером.

Мета статті – проаналізувати погляди Карла Поппера на державу і суспільство в умовах постіндустріальної трансформації останнього, а також виокремити малодосліджені ознаки та особливості інформаційного суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Попперівська доктрина критичного раціоналізму містить два розділи: – загальнофілософський (онтологія, гносеологія, етика тощо) та соціально-філософський (соціальна онтологія, соціальна гносеологія, соціальна етика). Її наріжним каменем є своєрідне бачення функціонування і розвитку знання у форматі гіпотетико-дедуктивної моделі розвитку науки. Ця доктрина, на наш погляд, найбільш адекватно здатна описати особливості розвитку інформаційного суспільства.

Такий підхід швидше усього визначається тим, що К. Поппер розпочинав свою наукову кар'єру із природничих наук, і це, вочевидь, вирішально вплинуло не стільки на його політичні погляди, скільки на ставлення до проблем теорії політики. Важко не погодитися з твердженням, що кожне політичне рішення, яке прагне розв'язати певну суспільну проблему, виникає як наслідок певних теоретичних підстав і суто практичних потреб. Сам розв'язок таких проблем можна визначити як сукупність послідовностей вище означених положень. Тому слушно провести аналогію поміж підставами, що стосуються суспільного життя і науковими теоріями: як перші, так і другі, носять характер арбітральних розв'язків, є різновидом конкуруючих альтернатив, серед яких треба здійснити вибір. Оскільки ні в науці, ані в суспільному житті немає впевненості, що прийняті рішення чи теорії – це найкращі виходи з можливих, то будь-які рішення, що стосуються суспільного життя, характеризуються тимчасовістю. Як стверджує В. Домалевський, у ковітальному вимірі соці-

уму не існує рішень а рїогї; звідси закономірність існування багатьох конкуруючих між собою концепцій, що уможливають демократію, а відтак є корисними і бажаними [3, с. 41].

Отже, науковий розвиток стимулюється якоюсь проблемою, для розв'язання якої й створюється теорія. На підґрунті теорії висувуються гіпотези стосовно нових проблем. Зіткнення теорії з фактами, які вона не може пояснити, тобто спростування гіпотези, веде до фальсифікації теорії, її елімінації – виключення і заміни новою теорією, яка, своєю чергою, фальсифікується в нових проблемних ситуаціях. Логічно, що теорія, що не може бути сфальсифікована фактами, не є науковою. Цей критерій відокремлення науки від псевдонауки йменується критерієм демаркації. До того ж не існує теорій абсолютно істинних. Людський розум завжди помиляється. (Скажімо, наші знання достовірні настільки, наскільки нами освоєний і пізнаний матеріальний світ.) Ця попперівська концепція одержала назву "*фалібїлізм*". Критика К. Поппера спрямована проти ідеї повністю залгоритмізованого суспільного планування, тому у своїх основоположних тезах не відрізняється від критики індукційної моделі науки та моделі наукових знань як сукупності істинних розвиткових тверджень. Хоч свої погляди Поппер виражає у формі полеміки з філософськими системами Платона, Г. Гегеля і К. Маркса, проте ця полеміка здебільшого стосується оптимізму, який виникає з віри у можливість планування суспільного життя. А ця віра уможливує виникнення двадцяти столітніх ідеологій, які є для К. Поппера безпосереднім поштовхом до написання "Відкритого суспільства". Філософ критикує цей оптимізм як вияв ірраціоналізму і як відсутність методологічного реалізму: планування унеможливує порівняння конкуруючих рішень і заперечує можливість вибору. Вчинки, у результаті яких певні рішення залишаються а рїогї вилучені завдяки перевазі інших, спираються на традиційне розуміння науки як сукупності доведених тверджень, які є незаперечними. На протигагу позиції постійної готовності ревізувати тимчасово прийняті концепції, відповідно до традиційної моделі раціоналізму, критична реакція прийнятих положень як догми видається нераціональною, оскільки провокує арбітральність і релятивізм науки як такої. Саме ці положення К. Поппера викликають сьогодні лавину критики, а відтак сприймаються як формування критичного ставлення до будь-

яких соціальних обґрунтувань та гіпотез і, на думку окремих науковців, породжують соціальну апатію у значній масі громадянського загалу.

Практичні засоби, які забезпечать установавання відкритого суспільства, а згодом гарантуватимуть свободу і толерантність до супротивників, К. Поппер визначає завдяки висновкам, які він зробив у процесі досліджень природничих наук, ще працюючи вчителем фізики у гімназії. Отож *попперівська методологія* пропонує розпочинати будь-яку діяльність (незалежно чи це наукове дослідження, чи спроба розв'язати нові проблеми суспільного життя) “від детального аналізу умов” (зазначає відомий польський дослідник Войцех Шльомські [2, с. 133]), у яких має проходити ця діяльність. Перед аналізом цих умов слід врахувати здатність людей раціонально діяти у даній ситуації. Завдяки такому підходу К. Поппер одержав змогу окреслити одну зі своїх найважливіших антитоталітарних ідей – окреслює бачення суспільної інженерії. Остання покликана займатися поступовим покращенням окремих, вузьких фрагментів людського повсякдення, а не спричиняти ґрунтовну перебудову всього суспільного організму [4, с. 65].

Уже в згаданій роботі В. Шльомського читаємо, що ідея цілісної перебудови суспільства, відірваного від усіх попередніх традицій є, на думку К. Поппера, однією з найнебезпечніших тенденцій, оскільки негативно позначається на свободі особи. Поппер говорить про підміну наукового аналітичного методу, зокрема методу історичних досліджень, небезпечною для суспільства утопічною соціотехнікою, яка зумовлює маніпуляції з людьми. Суть цих маніпуляцій полягає у тому, що робиться спроба керувати суспільством як цілісністю, спираючись на результати експериментальних пошукувань. Звідси закономірний результат утопічної соціотехніки – створення штучних цілей-умов за допомогою утистки і репресій [5, с. 82].

Методи цільових дій, скерованих на перебіг соціальної еволюції, К. Поппер називає “соціальною технологією”. У зв'язку з цим українські дослідники [1, с. 23] зазначають, що соціолог при цьому постає у ролі “соціального технолога”. Однак завдання “соціального технолога” полягає у критиці гіпотез не з метою їхньої фальсифікації, а насамперед для того, щоб зберегти опис соціальної дійсності. Це – метод “спроб”, але без “помилки”. Натомість застосування методу спроб і помилок у суспільному житті вимагає врахування багатьох аль-

тернативних підходів, теорій і методів розв'язання проблем, завдяки чому уможлиблюється їх оцінка у багатьох різних контекстах – як теоретичних, так і практичних. Цей метод здійснений винятково при плюралістичному устрої, який охоплює всебічні цілі при збереженні якогось загального напрямку конструювання громадянського повсякдення. “Плюралістичний суспільний лад, – пише К. Поппер, – створює обов'язкові рамки для будь-яких цілей, для будь-якої політики, яка виходить за межі найближчого суспільства; для будь-якої політики, яка має сенс і хоче надати сенсу історії” [5, с. 173]. Останнє зауваження відомого філософа в умовах формування багатополлярного інформаційного світу особливо актуальне, адже сприяє розумінню важливості заборон на всюдозволеність і зосереджує увагу на важливості колективного вирішення суспільно-політичних завдань.

Вочевидь обговорюваний підхід забезпечує прогрес, хоча й не виникає виключно з бажання максимальних результатів діяльності. На думку К. Поппера, скоріше ідея пошуків правди шляхом критики людських помилок створює підґрунтя етичних взаємоспонукань. Тому їй належить сприймати не тому, що вона уможлиблює подальше досягнення кращих результатів на противагу фанатичній вірі у якусь доктрину, а задля неї самої. У будь-якому разі значення моральної засади (за умов глибокої духовної кризи ХХІ століття), яка передбачає готовність критики власних помилок, відіграє у попперівській філософії політики винятково важливу роль, що розповсюджується й на методології природничих наук, що особливо інтенсивно стимулювали розвиток інформаційного суспільства.

Незважаючи на вищезгаданий збіг попперівської концепції фалібілізму в природничих науках і його поглядів на природу політики, філософія політики, проте, має досить утилітарний характер. Справді, К. Поппер переконаний у можливості застосування методології, властивої природничим наукам, й у суспільних науках [5, с. 82]. Саме завдяки першим постіндустріальне суспільство стало розвиватись як інформаційне. Водночас його переконання щодо неможливості цілісної суспільної інженерії виходить з рефлексії практичних результатів, а не суто теоретичних. Визначаючи політику як мистецтво вибору меншого зла він чітко усвідомлює, що спроби розв'язання суспільних проблем завжди призводять до виникнення інших проблем, які тією чи іншою

мірою обмежують свободу особистості. Загалом пропозиція К. Поппера розв'язувати чи знімати нагальні проблеми суспільного життя, ігноруючи прагнення до утворення всеохоплюючих проектів і зосереджуючи зусилля на здоланні окремих проблем конкретного соціуму, є досить слушною й актуальною сьогодні. Філософ постає більше прагматиком, скрупульозно вишуковуючи результативні методи розв'язку суспільних проблем, аніж теоретиком, котрий зацікавлений створенням єдиної системи. Для нього не має значення (принаймні теоретично) те, чи нова теорія у якийсь спосіб "вирастає з попередньої, тобто чи послуговується понятійним апаратом своєї попередниці; достатньо аби вона пояснювала усі факти, які інтерпретувала попередня теорія, а також нові, яких попередня не зуміла пояснити.

У витлумаченні суспільних проблем доцільність, на думку К. Поппера має бути заборонена. Пропонуючи їх альтернативні розв'язки треба обов'язково враховувати традиції даного суспільства у розумінні моральності і справедливості. Відтак те, що може бути добрим для одного суспільства, здебільшого не підходить для іншого. На противагу науковцям, яким Поппер надає певну свободу у формуванні теорії (аби тільки остання виконувала певні формальні умови), альтернативні розв'язки суспільних проблем не можуть виникати як продукт суто абстрактної спекуляції. Це, до речі, досить переконливо доводиться у документах Європейського саміту лідерів більш як 30-ти держав, що відбувся у липні 2009 року.

У зв'язку з цим варто згадати про значення, яке К. Поппер надає традиційному, так званому зобов'язуючому в даній суспільній системі, *способові розуміння справедливості*. Як відомо, синтез теорій держави, моральності і буття дає змогу Платону ототожнювати поняття, які набагато пізніше і свідомо були переосмислені І. Кантом, зокрема поняття моральності й легальності. У сучасній філософії погляд, що добрим є те, що є легальним, розповсюдив Г. Гегель, і це вплинуло на К. Маркса. Зі свого боку, через відсутність розрізнення моральності і легальності державу трактують як цілісний організм, який є джерелом усього, чого потребує громадянин.

Сьогодні є популярною модель держави як єдиного організму з повноваженнями розподілу надбань суспільного виробництва під приводом справедливості. Вона пережила своє відродження завдяки Г. Гегелю і Ж. Руссо.

Причиною цього стало загальне розуміння справедливості як такої, що веде до рівноправності. Таке уявлення про справедливість знаходимо ще у Платона та Аристотеля, що реалізується у звичайних ситуаціях, з якими кожен зустрічається, наприклад, у ситуації взаємостосунків між батьком і дітьми. Проте в таких складних речах, як держава, цей погляд є надто спрощеним. Розуміння держави як моделі батька, котрий розподіляє те, що вважає особисто доречним між дітьми, хоча і має ефектний вигляд із психологічного погляду, все ж ґрунтується на протиставленні філософом держави й індивідуалізму. Для нього єдино реальною особою суспільного є окрема людина, причому незалежно чи це стосунки між людьми, чи інституціями і людьми. К. Поппер переконаний, що всі суспільні події треба виводити з учинків осіб, а не з масових учинків – загальнонаціональних, колективних, державних, класових, групових. Він обстоює первинний статус активних індивідів у розвитку історії. З цим теоретичним постулатом можна погодитися, коли мовиться про інформаційне суспільство, яке все більше уособлює індивіда, ніж в усьому історичному розвитку людства взагалі.

Предмет теоретичної рефлексії у суспільній філософії К. Поппера – це те щось, що підлягає активному творенню, а всі гіпотези та експериментальні розв'язки мають піддаватися критиці. Порівняно з філософією природничих наук новим елементом є постулат про те, щоб у процесі розв'язання суспільних проблем виходити завжди від найменших елементів соціуму, тобто від особин (на противагу штучним постулатам марксизму, гегелізму чи платонізму). З даного постулату, власне, логічно випливає одна з головних тез соціальної філософії К. Поппера, завдяки якій він може доводити своє несприйняття цілісної суспільної інженерії, а саме теза про відсутність справжньої цілісності, або єдиного цілісного як такого.

Спільною для всієї філософії К. Поппера є, на перший погляд, банальна ідея, згідно з якою раціональна діяльність викликає неочікувані результати. В онтології ця ідея привела мислителя до сформулювання концепції трьох світів. Зокрема, в теорії політики вона дала змогу усвідомити, в чому сутнісно полягає зміст раціоналізму всіх авторитарних систем. Той факт, що будь-яка діяльність викликає певні результати, і серед них наявні такі, що були передбачені на етапі планування, і такі,

які можна побачити тільки після втілення проекту в життя. Отож це дає підстави розглядати кожную політику як своєрідну гіпотезу, яку треба перевірити, втіливши її у повсякдення. *(Виняткової важливості це положення набуває за сучасних умов, коли на перший план виходять програми і проекти конструктивного наближення майбутнього.)* Тому оптимальним у розвитку інформаційного суспільства стає пошук помилок під час прийняття політичних рішень, тобто перед тим, як втілювати їх у життя, а також корегувати ці рішення у випадку, коли їх виконання провокує негативні наслідки, перш ніж заборонити будь-яку критику, що є характерним для тоталітарних структур. *(Скажімо, кожна демократична система політичного управління містить елементи тоталітаризму з погляду корпоративності рішень партії, що прийшла до влади.)* Виходячи з цього, можна стверджувати, що уряди, які забороняють критику здійснюваних рішень в ім'я визначеної ідеології, ототожнюваної ними з раціональністю, врешті-решт чинять нераціонально. Диктатура, яка не погоджується з компромісними розв'язками проблем, гине разом зі своїми помилковими теоріями.

Критики філософії К. Поппера на загал не задумуються, чому він вирішив свої погляди викласти у полеміці саме з Платоном, Г. Гегелем і К. Марксом. Цей вибір *(звісно, з позицій сьогодення)* є очевидним: усі ці видатні філософи виголошували "об'єктивний" план дій, реалізацією якого є автономні, на перший погляд, людські рішення. Всі вони, на основі переконання про існування такого самого порядку, визнавали слушним позбавлення індивідів свободи в ім'я погодження із цим порядком. Такий вибір не викликає застережень, доки не задатися питанням, а чому серед багатой палітри тоталітарних поглядів, які пояснюють потребу позбавлення людини волі в ім'я різноманітних думок можновладців, Поппер вибрав саме ті, які позбавляють особу свободи в ім'я заданого зверху онтологічного порядку, а не, наприклад, з релігійних міркувань, в ім'я етичних аспектів, віри у вищість одних людей над іншими?

Таким чином виходить, що всі теорії, які виправдовують людську діяльність та життєустрій людського світу через його зацикленість у якомусь об'єктивному змісті буття чи в історичному розумінні, пояснюють дійсність не тільки у контексті діяльності, а й насамперед у часопросторі сенсу. Іншими словами, ці теорії витлумачують сенс людського життя через

визначення його значень у певному, спущеному зверху, онтологічному порядку. Такі суспільні теорії є одночасно онтологіями, а твердження про сутність буття і про сутність суспільного життя взаємно доповнюються і підтримуються. На противагу Г. Гегелю і К. Марксу, котрі чітко розрізняли і протиставляли державу і громадянське суспільство, трактуючи їх як дві протидіючі між собою форми усупільнення, К. Поппер стоїть на позиціях Дж. Локка, у якого громадянське суспільство тісно пов'язане з державою, котра діє як політична спільнота громадян. Саме у цьому аналітичному форматі, на наше переконання, важливими є інтерпретації К. Поппером загальної картини сучасного інформаційного суспільства.

К. Поппер не ототожнює державу із суспільством. Однак не коректно говорити про гостре протиставлення змісту цих двох понять у його філософії. Загалом він рідко використовує поняття "держава", а якщо й вживає, то робить це зазвичай у контексті критики історіографічних теорій держави. У зв'язку з цим Поппер значну увагу приділяє удосконаленню способів, за якими в демократичній системі повинні функціонувати інституції. Він порівнює кожную інституцію з машиною, робота якої залежить не від доброї волі обслуговуючого персоналу, а тільки від способу, яким ця машина сконструйована, враховуючи її цілі і можливості. Якщо інституції діють погано, то треба змінювати саме їх, а не людей, які відповідають за їх діяльність. *(Це означає, скажімо, що скільки б в Україні не змінювали кадрів – хабарі все одно будуть брати.)*

Водночас К. Поппер робить акцент на тому, як діє демократія, привертаючи увагу до технологій діяльності, які незалежні від волі людей. Він, будучи фізиком, застерігав позитивістів від застосування в суспільних науках можливостей природничих, вплив яких на людину не до кінця вивчений. Суспільні явища не підлягають сталим правам, а навпаки, мають унікальний, поодинокий і неповторний характер, через це так важко передбачити їх розвиток. Тут досліджувати можна те, що вже відбулося і що є фактом. Сьогодні суспільство, на жаль, пожинає негативні плоди інформаційних технологій.

У теоретичних концепціях К. Поппера зачіпає практично всі сучасні проблеми інформаційного суспільства. Насамперед він звертає увагу на справжній стан речей. Наприклад, зазначає, що країни з високим життєвим рівнем мають демократичний лад, у той час

як диктатура, всупереч загальній думці, завжди у кінцевому підсумку призводить до зубожіння і страждань. При цьому філософія Поппера оперує цілим комплексом суспільних теорій і тому звільнилася від типових для теоретичної моделі демократії парадоксів. Одним з найважливіших і найнебезпечніших визначається *парадокс толерантності*: абсолютно толерантне суспільство за якийсь час перестає існувати, оскільки його знищать противники толерантності. Розуміючи це, К. Поппер стверджує, що з противниками толерантності треба розмовляти, доки це можливо. Якщо ж уже це робити неможливо, то треба протиставити їм силу. Звичайно, прийняття рішення у такому випадку є достатньо складним, хоча піклування про збереження засад демократії повинно бути гарантією продовження таких дій. У такий спосіб К. Поппер уникає сформульованого вперше Платоном *парадоксу свободи*, який виключає державне втручання (інтервенціонізм). І треба визнати, що на сьогодні це чи не найбільш актуальна міжнародна проблема (Ірак, Афганістан, Північна Корея тощо).

Погляди К. Поппера характеризуються утилітарністю, оскільки за мету в суспільній сфері він визнає мінімалізацію терпінь. Ці погляди видаються подібними до тих, які зустрічаються у прихильників простих версій утилітаризму, коли науковці вбачають мотиви людських учинків або у прагненні до приємності, або у намаганні уникнути неприємностей. Відмінність поглядів гедоністичного утилітаризму і поглядів К. Поппера полягає в тому, що філософія останнього стосується винятково діяльності у царині суспільного повсякдення і не може розглядатись як доктрина моральна.

Розуміючи, що суттю демократії є конфлікт, у тому числі конфлікт з противниками демократичних засад, К. Поппер не вважає, що його теоретичні розв'язки є панацеєю від суспільних хвороб чи можуть уберегти державу від будь-якої загрози. У своєму прагматизмі щодо проблем суспільного життя він просувається значно більше вперед, ніж критиковані ним творці політичних ідеологій. Так, насамкінець він стверджує, що єдиною гарантією збереження демократичних структур є стійка воля до їх збереження. *“Хай вмирають теорії, а не люди”*, – любив повторювати Карл Поппер. І це справді так...

1. Дашкевич Я. Сутінки інтелігенції як чинник національної катастрофи: моральні критерії попперизму і марксизму // Національні інтереси. – 2000. – №3. – С. 22–27.

2. Slomski W. Tezy sweatey. Szkice o filozofii Karla Rajmunda Poppera. – MIX: Warszawa, 2001. – 165 s.

3. Domalewski W. Fallibilizm jako powszechna zasada filozofii, w: Szkice z filozofii wspolczesnej. Prace filozoficzne LXXI. – Wroclaw, 1992. – S. 41.

4. Popper K.R. Nedza historycyzmu. – Warszawa, 1999. – s. 65 n.

5. Popper K.R. W poszukiwaniu..., dz. cyt., s.82 n.

АНОТАЦІЯ

Кравець Микола Степанович.

“Філософія політики” К. Поппера у форматі розвитку інформаційного суспільства.

Проаналізована актуальність поглядів Карла Поппера на проблеми держави і суспільства в умовах постіндустріальної трансформації останнього в інформаційний соціум. Відстежений розвиток ідеї універсальності фалібілізму як методу формування альтернативних пропозицій під час розв'язування складних соціальних завдань.

Ключові слова: філософія політики, К. Поппер, політична культура, інформаційне суспільство, система, структура, фалібілізм.

АННОТАЦИЯ

Кравець Николай Степанович.

“Философия политики” К. Поппера в формате развития информационного общества.

Осуществлен анализ актуальности взглядов Карла Поппера на проблемы государства и общества в условиях постиндустриальной трансформации последнего в информационный социум. Отслежено развитие идеи универсальности фаллибилизма как метода формирования альтернативных позиций во время решения сложных социальных задач.

Ключевые слова: философия политики, Карл Поппер, политическая культура, информационное общество, система, структура, фаллибилизм.

ANNOTATION

Kravets' Mykola.

Philosophy of Politics of Karl Popper in the Format of The Development of Information Society.

The author try to analyze Karl Popper's opinion about problems of society under conditions of it's transformation into informative society. Also fallibilism is proposed as a universal method to form alternative proposals for resolving difficult social problems.

Key words: Political philosophy, K. Popper, political culture, informative society, system, structure, fallibilism.

Надійшла до редакції 5.08.2009.